

CZÓBEL MINKA

FEHÉR DALOK

Budapest
Singer és Wolfner kiadása

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2018
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-335-9 (online)
MEK-18532

TARTALOM

A PUSZTA ÁLMA.
OTTHON.
MEGNYUGVÁS ÉNEKE.
UTON.
MEGHALTAK MÁR.
TÖRT SUGÁRBAN.
TÉVEDES.
JÓVÁTÉTEL.
NYÁR ELŐTT.
GRISAILLE.
FEHÉR SYMPHONIA.
BETEGEKRŐL.
 I. *Hajszálon.*
 II. *Másokért.*
 III. *Semmi.*
 IV. *Márcziusba.*
HETI VÁSÁR.
PÁN ÓRÁJA.
TALÁLKOZÁS.
SZENT JÁNOS-NAP.
ARATÁS.
IDEGEN VENDÉG.
EGY ÉLETRŐL.
EGY HARANGRÓL.
 I. *Egy harangról.*
 II. *Nyáron.*
 III. *Fagyban.*
 IV. *Tűz-harang.*
 V. *Szombat este.*
AZ IDŐRŐL.
 I. *Eső.*
 II. *Kapáláskor.*
 III. *Sárban.*
 IV. *Tavas.*
 V. *Egy emlék.*
 VI. *Altató.*
 VII. *Faluba.*
 VIII. *Az ablakból.*
 IX. *Este.*
LÁNCZOLATOK.
NÉVTELENEK.
NYOMOK.
ELOLTVA.
ÜZENET.
FELELŐSSÉG.

BOSZORKÁNY-DALOK.
 I. *Éjji ének.*
 II. *Tűz-rózsa.*
 III. *Idegenbe.*
 IV. *Hidon.*
 V. *A liliomról.*
 VI. *Visszahívás.*
CSÉPKÉ JULCSA.
A VILÁGOSI NÓTA.
A SZÖRNYETEG.
A DÉLIBÁB.
PÉLDÁN OKÚLT.
AZ ÚTCZÁRÓL.
EGY EMLÉK.
NÉMÁK KARA.
JÖVŐNK.
BÚCSÚJÁRÁS.
HATVÁNYOZOTT.
VOLT!...
HALOTTAK NAPJA.
HÓ-NYOMOK.
HIT.
 I. *Egyensúly.*
 II. *Igazság.*
 III. *Bizalom.*
VIGASZTALAN.
ŐSZRE FORDÚLT.
UTOLSÓ NYÁR.
EGY ANGYAL ÉNEKE.
VÉG-VÁR.
 I. *Az erősebb.*
 II. *A gyerek.*
 III. *A nővérek.*
 IV. *A tréfa-rontó.*
ŐRÜLET.
A RÉGI HÁZ.
ISTEN FELÉ.
A MEGVÁLTÓ.
ŐSZI ÁLDÁS.
ÉNEKEK A „LÉLEKVÁNDORLÁSBÓL”
 I. *Isten szava.*
 II. *Isten szava.*
 III. *Isten szava.*
 IV. *Isten szava.*
 V. *Isten szava.*
 VI. *Hecatombák.*
 VII. *Virágok hymnusa.*
 VIII. *Isten szava.*
 IX. *A vihar zúgása.*

A PUSZTA ÁLMA.

Sík pusztára forrón omlik
A rezgő nap fénye,
Amott tovább távol csordák
Vakító fehéré.

Körülöttem a pusztáknak
Ezüst-fehér álma,
Előttem is, mögöttem is
Fényes délibábja.

Délibábból délibábba -
Nem valóság mondják
Hát az ember csak viselje
A *valóság* gondját?

Hiszen szemmel láthatóan
Itt lebeg előttem
Ezüst fényben, a nehéz nagy
Déli levegőben.

Délibábnál, sík pusztánál
Szebbet sohsem leltem,
Finom színű széles lapján
Elterül a lelkem.

Nagy lesz, jó lesz, mert itt nincsen
Sem salak, sem árnyék,
A teljes nagy boldogságnál
Szebbre mire várnék?

Ne szóljatok - csak csendesen
Simúl a déli szél -
Ember szava ne hallassék
Hol az Isten beszél.

(Csabacsúd.)

OTTHON.

Csakhogy visszajöttem a szép, régi helyre,
Mintha minden léptem új gyökeret verne
A jó áldott földbe.

Mintha új erővel kezdődne az élet,
Mintha visszatérne mind, mi a múlté lett
Ezer új alakban.

A finom por-réteg csak úgy száll, mint régen,
A csillag mint hajdan, úgy jön fel az égen,
Minden csak a régi.

Úgy szántják a földet, a rozs úgy kél rajta,
A fiatal ákác is csak az a fajta
Mint a régi törzsek.

Már hogy ne szeretném ezt a kedves tájat!
Csak itt pihenhet meg lelkem ha kifáradt,
Széles e világban.

Hiszen itt nyílt minden szeretet virága,
Itt szövődött minden arany álom fátyla,
Bűbájos szálakból.

Lefoszlott a fátyol sok más szép vidékről,
De itt álmom mindig még az égbe kékül,
Úgy ma, csak mint régen.

(Anarcs.)

MEGNYUGVÁS ÉNEKE.

Tavaszbred a világon,
Bimbó fakad száraz ágon,
Zöld levél, virág lesz rajta,
Ha az Isten úgy akarja.

Vissza jöhet régi kedved,
Embertársad megszerethet,
Orvoslás jön minden bajra,
Ha az Isten úgy akarja.

A felhőket miért nézed?
Édes boldogság a részed,
Könnytől-ázott földnek sarja,
Ha az Isten úgy akarja.

Világos lesz élted napja,
Tiszta, szíved gondolatja,
Kétség lelked már nem marja,
Ha az Isten úgy akarja.

Fáradt vagy már - nézz az égre
Az a nap is eljön végre -
Elringat a halál karja,
Ha az Isten úgy akarja.

(Anarcs.)

UTON.

Utolsó házai, csendes faluvégnek -
Minden kis ablakban piros mécsek égnek.

Kivilágítanak a nagy éjszakába,
Letaposott utca, fehérlő havára.

Amott a hegy felett, tiszta fehér fényben,
Ragyogó nagy csillag a távol kék égben. -

Bizalmas a mécsfény - ott emberek laknak,
Betérek hozzájuk - hátha befogadnak?

Ugyan, mért térnék be? Engem ott ki várna?
- Csak a csillag után! - tisztább a sugárja.

(Nagy-Eőr.)

MEGHALTAK MÁR.

Ezer fehér gyümölcs-virág
Hullámszik a tavasz-szélben,
Öreg asszony tehenének
Csalánt szed az árok szélén.

Kopott kékes kendő borúl
Silány hajú ősz fejére,
Permetező harmat-eső
Hull a csalán levelére.

Asszott keze reszket, fárad,
Háta görnyed, de ki bánja?
Arra megyek, megkérdezem:
Hát a fia? meg a lánya?

Üveges fakó szemével
Lassan rám néz, önfeledten,
Majd nyugodtan oda veti:
„Meghaltak már, mind a ketten.”

(Anarcs.)

TÖRT SUGÁRBAN.

Ismét csak üldöz a régi talány:
Ki jön ott szembe? - Én magam talán?

Bokrok aljából féhéren kiválva,
Jövöm *emléke*, multamnak *árnya*.

Sűrűdnek, szétfolynak a köd-alakok,
Közöttük oly szörnyen elhagyva vagyok.

Mindegyik lelkem egy szétkapott része,
Csak meg ne lássanak, ne vegyenek észre!
Hogy vergődik, röpked a széttépett lélek!
De hisz' voltam, leszek, hisz' érzem, hogy élek.
Megálljatok!! nem - elsuhan előlem -
Feltűnik a hold egy fényes felhőben.
(Anarcs.)

TÉVEDÉS.

Azt hiszem, hogy ősz van,
Pedig virág fakad,
Nem távoznak, *jönnek*
Éneklő madarak.
Csak a tél hagyta itt
A hervadt levelet,
Langy tavasz fuvalma
Erdők, rétek felett.
Azt *hiszem* szenvedek,
Pedig boldog vagyok -
Körültem az élet,
Fenn a napfény ragyog.
(Kassa.)

JÓVÁTÉTEL.

Jön a víz! jön a víz! Jégtáblákat csavar,
Iszapos habokat magasan felkavar.
A fahidon várja egy zajongó sereg:
Vagy nyolcz-kilencz rongyos, félnövésű gyerek.
Kiabál mind, ordít, sivít, ki hogy bírja,
Némelyiknek arczán az egészség pirja;
Másoknak vereses, hunyorgó szemébe'
Már a szülők minden betegsége, vétke.
Szegény, rossz gyerekek! mit tehetnek róla,
Hogy a természet itt adóját lerója?
A nyomor nyomort szül, a vétek csak vétket,
Meg van mételyezve előre az élet.
Milyen lesz alakja *annak* a „jövőnek?”

Zavarodik a víz, a jégtáblák nőnek.

Összetorlaszodnak a fa-állvány alatt,
Egyik már korzsolja, vágja a hidfalat.

Megremegett a hid, eltört egyik lába,
A sereg felsívít - menekül - hiába!

Inog a hid hajlik, már a túlsó vége
Hatalmas robajjal leszakadt a jégbe.

Megremeg még, majd egy erősebb csapásra,
Hirtelen beomlik a nagy jég-zajlásba.

Eltűnt, nincs - és mi a „jövőből” volt rajta,
Elfoszlott, elmerült a háborgó zajba.

Csendesedik a víz - éles kék ég alatt,
Úszó jég-táblákkal szelídebben halad.

Megcsillan még itt-ott a jég-tömeg vége,
Súgárzón, zöldesen a tavaszi fénybe.

Felhőket hoz a szél, majd ismét elfújja,
Zavarodik a víz, megcsendül újra.

Színben, levegőben tavasz összhangja ez:
Fanyar, érdes tavasz, mély „életet” jelez.

(Nagy-Eőr.)

NYÁR ELŐTT.

Pillét ne fogjál kézbe, -
Ha eltépődne szárnya
Bocsássad bár szabadra
Már késő - mind hiába.

Gyöngéd letört virágnak
Ha elveszett zománcza,
Vízbe hiába tetted -
Már késő - mind hiába.

Gondolatod salakja
Gyöngéd lelket ne érjen,
Őrizd fehér zománczát,
Hogy majd „késő” ne legyen.

(Anarcs.)

GRISAILLE.

Mocskosan ontja a folyam
Zöld habjait,
A tájra fehér hóvihar
Fátyolt borít.

Szétvágva ott a nagy fehér
Omló lepel:
Nagy vashid szürke íve száll
Az égbe fel.

Szürkés homályos lassú kép,
Szürke keret,
Sötét vonat siklott el most
A hid felett.

Zúgó morajja hóba vész, -
Elhangzott már,
A légben csend - oly színtelen
A láthatár.

(Nagy-Eőr.)

FEHÉR SYMPHONIA.

Ömlik a hold világ
Fehér sugára
Csöndes fehér kis ház
Meszelt falára.

Nagy fehér liliomok
Fehér napfényben
Fehér illat szállong
A nyári légben.

Lassan simúlnak el
A fehér árnyak,
Az égben fent fehér,
Nagy angyalszárnyak.

A fehér lelkek mind
Hogy mennybe térnek
Az Isten nagy fehér
Szívéhez érnek.

(Pusztaszent-Tornya.)

BETEGEK RŐL.

I.

Hajszálon.

Halvány asszony, beteg asszony,
Ernyed-fonnyad gyöngye teste,
Fehér ágát fehér halál
Kerülgeti minden este.

Csodálkoznak minden reggel,
Hogy csak újra fel-felébred.
Láthatatlan, könnyű szálon,
De még tart e gyöngye élet.
Öltöztetik. - Türelmetlen'
Oda szól: Ejh, majd meggyúltam!
Könnyű ruhát adjatok rám,
Hisz már egész' meggyógyúltam.
(Anarcs.)

II.

Másokért.

Láz égeti szemét,
Testét tűz futja át,
Kínok közt tölti az
Álmatlan éjszakát.
Az ő bajára ég
Még gyógyszer nem adott:
Vérében zajlanak
Rég letűnt századok.
Borzalmas árnyai
Egy rég letűnt világnak,
Körülfogják szivét
Az *ártatlan* leánynak.
Ő szenved *másokért*
Másoknak rettegése
Ott dúl idegzetén
Ott minden szívverésbe'.
Vendégek jönnek - most
Ajka mosolyba fagy -
Mondják: „oh kedvesem
Milyen jó színbe vagy!”
(Mándok.)

III.

Semmi.

„Mért nem vagy oly vidám?
Mért nem oly beszédes?
Mi fáj édes lányom?”
„,,Semmi anyám, édes.””
Rossz volt az éjszaka,
Nagy az aggodalom,
Mosolyog a leány:
„,,Hisz' nincs semmi bajom!””

„Nem, nem - semmi, semmi” -
Lágyan, halkán mondja, -
S lehajtja szép fejét
Örök nyugalomra.
(Mándok.)

IV. ***Márcziusba.***

Kérlek, nyissátok ki az ablakot,
Hiszen talán már jobban is vagyok?
Lám, lám, ott a hegyen az erdő széle,
Már színesedni kezd, zöldül szegélye.
Fák galyzatába élet-nedve száll,
Már szól az első tavaszi madár.

De látjátok, egy hófelleg kerül
Nehéz-szürkén, zordan kelet felől.
Egyszerre, hirtelen, hogy megzavarva
Közelgő kikeletnek langy nyugalma.

A küzdelem - jaj - újra megkapott,
Midőn vad felleg váltja a napot,
Midőn a fának, mely virúlni vágyna,
Új fagytól dermed minden egyes ága.
Mi szörnyű ez a hosszas küzdelem,
Egymást úzó remény és félelem.
Enyhe tavaszra vágyódom nagyon.

Nem jó - fáradt vagyok - nem várhatom!
(Nagy-Eőr.)

HETI VÁSÁR.

Kalapot vesz egyik legény,
A másik virágot,
Piros kendőt vásárolnak
Az eladó lányok.

Sátor-sorból csizmák lógnak,
Öntöző kupákra,
Éles fénynyel, metsző fénynyel
Tűz a nap sugára.

Sürgés-forgás, nagy tolongás
Itt a vásártéren -
Üres, fekete koporsó
Amott egy szekérben.

Hogy halad a sátrak mellett,
Csak utána nézek:
Itt az élet közepette,
A vég, az enyészet!

Még ma benne fog pihenni -
- Ki? - soha nem látom,
Hangját többé nem hallhatom
Ezen a világon.

Nem ösmerem, nem tudom ki, -
Hol van az a lélek?
Milyen volt a test szövetje,
Mely már e földé lett?

Ti is egykor - mind, mind majdan,
- Nem messze halálig -
Zavarodik ez a vásár,
Temetéssé válik.

S a szél hordja fényes nappal
- Különös kísértet: -
Ez a rongy itt, lábad előtt
Talán túl él téged?

Látom mind elhalványúlni
A sok leány-arczot,
Látom a gyerek szemében
Azt a végső harczot.

Szörnyű, szörnyű - ejh mért lenne? -
Ma annak, majd holnap
Amannak ott - télen hó száll,
Tavasza elolvad.

Most tavasz van, erős illat
A hullámozó légben,
Fehér kondor bárányfelhők
Világos kék égen.

Zöld, viruló májusfa int
A vásártér felett,
Virágokat havaz róla
A fehér kikelet.

(Kis-Várda.)

PÁN ÓRÁJA.

Halvány zöld rozs vetések
Halvány kék ég alatt,
A forró déli szellő
Felette elhalad.

Homokosan fehérő
Kiégett út felett
Hosszú szálas kalászkok
Hajlongnak, intenek.
Im látod, dél van, nyár van!
Tudod ez mit jelent?
Boldogság fenn, az égben,
A földön béke, csend!
(Anarcs)

TALÁLKOZÁS.

Harmatos gyep-úton, hajnali napfénybe,
Lóháton, a határ legszebbik legénye.
Fénylik a ló-patkó, meg a legény szeme,
Üde egészséggel szíve, lelke tele.
Miért olyan boldog? talán nem is tudja,
De mintha rózsával lenne hintve útja.
Sűrűbb lesz az erdő, gazosabb a tájék,
A büszke, szép legény, mit néz? mire vár még?
Tán az élet-mámor felszállott fejébe?
Mintha egy ősz alak jönne most elébe:
„Adjon Isten öcsém! hova oly sietve?”
Felelne a legény - sötétebb lett kedve.
„Hát maga jó öreg, merre és ki légyen?”
Ha ily gyenge volna megölné a szégyen,
Gondolja az ifjú. - Merőn rá néz az agg:
„Nem tudod szép lovas? *én* vagyok - *te magad*.
Látod, tested, lelked már kész, itt előre,
Csak még néhány lépés a földi időbe.
A mi *lesz*, az már *van*, a mi *volt*, az marad,
Látod, *egy* életet jelez e *két* alak.
Te meg én, én meg te, egy létnek hulláma.”
A tegnap, a holnap, benne van a mába’.

Egyszerre az ifjú öreg lesz és bágyadt,
Az öregnek szemén fiatal tűz támad.
Egyformák már, egyek, - im egymásba folynak

Megvan már a „perczen” a tegnap, a holnap.
(Kis-Várda.)

SZENT JÁNOS-NAP.

Mit a tavasz ígért
A nyár megadta,
Dús volt kalászbán, úgy
Mint gondolatba'.

Már hajlik ősz felé
Sárgúl a tájék,
Halványabb lett a fény,
Sűrűbb az árnyék.

A nagy virágos rét
Még zöld egészen,
De már fehér lehet
A télnek érzem.

Már kész a hólepel,
Leszállni vágya
A még virágos zöld
Forró világra.

(Zsadány.)

ARATÁS.

Aratják a vetést
Száz kasza egy sorba,
Húll a nehéz kalász
Fényes, érett sorja.

Mind a falu népe,
Csak arat, csak arat,
Szem-érlelő, forró
Napsugarak alatt.

Rátűz a nap égő
Ölelgető fénye,
Kékruhás leányra,
Gyolcsinges legényre.

Megakad a férfi
Barna-piros képén,
Éltes asszony halvány
Kopottas kötényén.

Megcsillan a kaszák
Emelkedő fénye,
Vízszíni, metszőn,
A nagy heves fénybe'.

A tájra, a földre
Életerő szállott,
- Fordúlnak a kaszák,
Hullnak a virágok. -

Kifordúl a nehéz
Gyökérvesztett kéve
Álló vetés közül,
A lekaszált szélre...

S most mintha egy alak
Hamvas fátyol-szárnya
Mind e víg, arató
Népség felett szállna.

Kasza van kezében,
Ütemes mozgása,
Nyugodt, kiméletlen
Biztos aratása.

Ő, a nagy arató
Az aratók felett!
- Meleg, forró nyár van
Messze a kikelet.

Akkor majd új vetés
Zöldíti a tájat -
Hány lesz még közülök
A ki arra járhat?...

(Jobbágyi.)

IDEGEN VENDÉG.

Magányos kerti úton
Elsárgúlt levelek,
Zöld nyár forró hevében
Már ősz jelentenek.

Hullámozó déli fényben
- Csodás - hogy kelnek-járnak
A múltból ide tévedt
Szétfoszlott; könnyű árnyak.

Egykor ezek mind *voltak*,
Egykor mind *itten* éltek,
Közöttük mit akarsz itt
Idegen kóbor lélek?

Árnyak közzé vegyül most
Az újabb árny-alak:
„Ki vagy?” „Hát meg nem ösmersz?”
„Én vagyok *te* magad!”

(Nagy-Eőr)

EGY ÉLETRŐL.

Felnevelték! - mint gyermeket
Csókolgatták, édesgették
Jó szülei, testvérei
Jaj de nagyon is szerették.

De a gyermek türelmetlen'
Várta, míg „nagy” lesz belőle,
Boldog álmát bele szőtte
Ifjú korba, jó előre.

Csinos fiú vált belőle.
Hogy kikerült a világba,
Mint a többi, gondtalanul
Csakis a bolondját járta.

Míg egyszer köd szállt szemére,
Már nem olyan vígan látott,
Nem tudta mért, nem tudta hogy? -
Meggyűlölte a világot.

A szerelem, a férfikor
Egymásután eljött sorba,
Ő a *boldogságot* várta,
A jelent megölte - borba.

Egy nap múlt a másik után,
Mondták: „esze megjött végre.”
Ő még mindig remélve várt,
Napról napra, évről évre.

Nyár múlt, tél múlt, hó szállt, olvadt,
Egy szép napon, hogy meglepte
Tudni: hogy már alkonyodik,
Hogy már késő vágyra, tette.

Nagy nyugalom jött szívére,
Elment régi otthonába.
A hanyatló gazos kertet
Arany, őszi napfény járta.

Leült egy kis régi padra,
Fehér haját fúta a szél,
Lassan hullott lábaihoz
Az ellankadt sárga levél.

Úgy elnézte a levelet,
Nézte hosszan, meggondoltan,
Majd csendesen mondogatta:
„Milyen boldog gyermek voltam!”

(Landok.)

EGY HARANGRÓL.

I.

Egy harangról.

Megrepedt vén harang
Ócska kőtoronyba',
Érczből öntött, zöldes
Karimája rongyba.

Szív helyett üt benne
Hatalmas ütője:

- Nehéz volt a szíve
Széjjel pattant tőle -

(Nagy-Eőr.)

II.

Nyáron.

Oly nyugtalan, zavart az éjjel,
Bizonytalan fény árad széjjel,
Felrezennek a madarak. -

Átizzadt takarók alatt
Az emberek hánykódva várják
A reggel hűvös harmat-árját.
Oly szörnyen tikkasztó a lég.
Ott még egy halvány mécses ég,
Amottan ablakok sötétje
Mered a villámterhes éjbe.
Tehén, lónak éji nyugalma
Az ólakban mind megzavarva,
Csendes bőgés, majd hangra váltva
A felelem torzsalkodása.

„Mi ez?” -

Egy hang, szokatlan mély,
Mint távol tartott szenvedély.
Velőtrázó rezgése, hangja:
„A vén torony repedt harangja
Megszólalt.”

„Dehogy - nem lehet” -
„Tűz van!”

„Ejh csak úgy képzeled.”
„Aludj!” -

„Nem hallod? - ismét, távol,
De mintha ellepné egy fátyol” -
„Csak menydörgés!”

„Nem - hallom, érzem, -
„Most átsuhant a templom-résen.”
„Mi?”

„Holdfény tévelygő sugárja
A vad sötét felhőket járja” -

Mindjobban hangzik a harang,
Izgalmasbb, érdekesebb a hang,
Most egy ütés - ismét csend újra,
A szél felkapja, szél elfújja.
S a nagy toronynak kőfalán
- Ismét csak holdsugár talán? -
Nem, - hisz csörög csontváz alakja.
Most a harang-kötélhez kapva
Már besuhant az ablakon,
Egy más jön mászva a falon,
Majd több, majd tíz, majd száz utánna.
Tompán világít a homályba
Fehér koponya, borda rész,
Egy tánczó láb, hosszú kéz,
S rajtuk, mint egy köd-álom árnya
Bizonytalan vonások fátyla.
Egy perczre csak - megláthatod,
A rég szétfoszlott alakot.
Majd szél elkapja, szél elfújja,
Csak a csontváz világít újra.
Hogy jönnek, jönnek, szállnak, szállnak,
E csörgő, zörgő fehér árnyak!
Ellepve már mind a falak -
Mint nyári éjji bogarak
Ide, oda repkedve, hanyva
A villámló, tikkadt homályba,
Ajtók felett, az ablak-szélen,
Le s fel, fel a harang-kötélen.

Egy csontkéz a harangot érte,
Megzendült tőle tépett széle,
Felzúg fájdalmasan, kevélyen,
Utánna rezdül hosszan, mélyen
Egy hang, mint egy elmúlt világból
Oly érthetetlen, messze távol:
„Ösmertelek, ösmertelek!
Lásd, most is vannak emberek
Olyanok, mint te voltál, hajdan
Hozzád hasonlók lesznek majdan.”

És zeng az ég, zúg a harang,
Megnyugtatóra vált a hang:
„Tudjátok, mért repedt meg keblem?
Fájdalmatok magamba szedtem,
Néktek nehéz - nehéz volt nékem,
Most hangom szárnyán száll az égben,
Halottak! élő emberek!
Reméljete, reméljete.”

És lenn, im jön a hajnal-óra,
Mély álom száll az álmodókra
A nyugtalanság elpihent,

Hús tiszta lég, nagy nyári csend,
Virrad, virrad, már hűll a harmat
Madár felszólal, majd elhallgat.
Zöld fűszálak ragyogva várják
Feljövő nap első sugárját.

(Nagy-Eőr.)

III.

Fagyban.

Tiszta esti légben jégkristályok szállnak,
Könnyen ingadoznak holdtól-vetett árnyak.
Megrezdül az alkony hófehér magánya,
Szétrepedt vén harang esteli szavára.

Nagy, ódon kőtorony hatalmas harangja,
Előbb csak szaggatott, fájdalmas még hangja,
Századok vigasza majd szavába olvad,
Lehozza a földnek, felveti a holdnak:

„Hisz’ én temettem el a múlt nemzedéket,
Én rivalltam harczba a fellázadt népet,
Halljátok, hangomban sóhajok hogy folynak?
Úgy régen, úgy tegnap, úgy ma, úgy majd holnap.

„Emberek! emberek! hát még sem tudjátok,
Az élet nem áldás, az élet nem átok,
Jön, itt van, elfolyik, ezer változatban,
Míg jó a nagy, titkos, örök *változatlan*.”

Zúg az öreg harang, utolsó rezgése
Felolvad, elfolyik, szétreszket a légbe. -
Hideg-tisztán fénylik sarlója a holdnak.
Úgy régen, úgy tegnap, úgy ma, úgy majd holnap.

(Nagy-Eőr)

IV.

Tűz-harang.

Felcsapnak a lángok,
Körül, körül, széjjel,
Piros lett, izzó lett
A fekete éjjel.

Repülő sziporkák
Szállnak fel az égre,
Sárgás, piros színben
Kigyúlt falu fénye.

Egész nap villámlott,
Egész nap menydörgött,
Most fent a toronyban
Harangoz az ördög.

Zilált, összhangzatlan
Ideg-tépő hangok,
Össze csengnek-bongnak
Vadúl a harangok.

Hogy örül a Sátán:
Ott lent az ő népe,
Mindenik arczában
Az ő saját képe.

Az ő jármát hordták,
Ő volt a királyuk,
A sok gonosz álmod,
Mind ő küldte rájuk.

Hogy pusztult a falu!
S most még le is égett. -
„Várjatok! majd szebben
Harangozok néktek!”

Összefogja mind a
Három kötél szálát,
Majd bele kezd újra,
Majd újra kifárad.

Zúg a lélek-harang,
Zúg a tűz harangja
Hozzá csendül még a
Déli harang hangja.

Most az öreg-harang
Kötéléhez nyúlna -
Megzsibbad a keze,
Lesiklik az újja.

A vén harang, - melylyel
Gonosz-lelket űznek. -
Elszakadt a kötél,
Vége van a tűznek.

(Nagy-Eőr).

V.

Szombat este.

Sok század óta itten téved
Hangom, betölti a vidéket.

Fájdalmatok szavamba szállott,
Láttam koporsót, fényt, virágot.

Láttam telet tavaszra válni,
Embert Istennel szembe szállni.

És mind elmúlt, és mind elszéledt,
Jött a halál, majd jött az élet.

És ismét majd halálra válva,
Csak jött az élet *folytatása*.

Hát nem látjátok csillagfényben
Az örök vigaszt fenn az égben?

Hát tudhatjátok mi a vége?
Már este lett - csend! - béke! béke!

(Nagy-Eőr)

AZ IDŐRŐL.

I.

Eső.

Sűrű eső hamvas fátyla
Ellepte a rétet.
Hogy kimosta azt a napfényt
Mely még tegnap égett!

Hogy elfedte a csillagot
Mely még tegnap éjjel
Ott ragyogott a kék égen
Tiszta fehér fénynyel.

Ki hinné, hogy mosolyoghat
A napfényes ég is!
Hideg szél fú, esik, esik,
Pedig nyár van még is.

(Nagy-Eőr.)

II.

Kapáláskor.

Porzik a föld, - a tengeri
Selymes leveléről
Leszáradt a harmat-csepp is,
Meleg szél fú délről.

Munkás ember - fehér inge
Messze kiviláglik,
Zöld levelek tengeréből
Fehéren kiválik.

Letörli a forró cseppet
Izzadt homlokáról,
Fény csillan fel barna arcán
Napsütött kapáról.

Mostan rá néz pihentetőn
A feleségére,
Csendes szívvvel odaveti:
„Eső lesz estére.”

(Anarcs.)

III.

Sárban.

Húllnak, húllnak egyre húllnak
Csendes eső cseppek,
Sáros utcán, falu utcán
Temetnek, temetnek.

Ablakból egy asszony néz ki, -
Mit tud onnan lesni?
Szintelenül, szürkén mondja:
„Meddig fog még esni?”

(Anarcs.)

IV.

Tavas.

Leány csókol, legény ajkat
Orgona tövébe,
Szerelemtől, félelemtől
Piros lett a képe.

Egy-két óra hogy elmúlik
A szerelmes párnak,
Az ég alján sötét szürke
Nehéz felhők járnak.

Halk moraju égzengés száll
A tikkasztó légben,
Életszakra csillan a lány
Elhamvadt szemében.

Alig tudja még a mánort
Magáról lerázni:
„Bocsáss! - kint van édes anyám,
Meg találna ázni.” -

(Anarcs.)

V.

Egy emlék.

Lenn a kertben szakadatlan
Sűrű cseppek hullnak,
Eső-ázott lombozatra
Fényesen simúlnak.

Kerti úton asszony halad,
Nincs élet szemében
Tán valami bánata volt -
Egyszer, réges régen.
Nem is tudja - gondolkozik -
Megáll egy keveset:
„Mikor vitték a gyermeket
Akkor is így esett!”
(Nagy-Eőr.)

VI.

Altató.

Ömlik, terjed a széles nagy
Déli meleg,
Lassan hullnak a hamvas, lágy
Mák-levelek.
Nehéz kalászkok csendesen
Hajlonganak,
Ezüst sugárú nyári fény
Fátyla alatt.
A teljes boldog földi lét
Virágba van,
S a szív oly boldog, oly nyugodt,
Mert vágytalan.
(Hatvan.)

VII.

Faluba.

Meleg, poros nyári este,
Hosszú utcán csend és béke,
Mezőn van még mind a falu
Munkát-bíró ifjú népe.
Hosszú útca, üres útca,
Mintha kisépérték volna,
Csak ott, három öreg asszony,
Kis fa-lóczán, mind egy sorba'.
Sötét kendő borítja be
Mind a három öreg fejet,
Fehér meszelt fal világít
A sötétlő kendők felett.
Nyár van, csend van, csak úgy néha
Hallszik egyik-másik hangja,
Szintelenül, tompán, lágyan:
„De jó meleg este van ma!”
(Pusztá-Szent-Tornya.)

VIII.

Az ablakból.

„Ma temetik. - Hiszen nem volt
Sem szeretőm, sem testvérem.
Mért gyászoljam? - Tán még az sem
Illenék, hogy kikisérjem?

Meg látom még koporsóját,
Itt az úton elmenőbe.” -
Hervadt, forró virágillat
Száll a nyári levegőbe.

Erre hozzák - mind felnéznek
Ablakára az emberek.
Haragosan szól a leány:
„Türhetetlen ez a meleg.”

(Dolha.)

IX.

Este.

Árok szélén a fű
Hőségtől szárad,
Partján egy lány pihen -
Elkábúlt, fáradt.

Egész nap, csak kapált -
Megroskad térde,
A nap fejkendőjét
Egész nap érte.

Behúnyja most szemét,
Pihenni vágya.
Tán hűsebb szellőt hoz
Az est a tájra?

Nem - forróbb még a lég -
Vagy hát mi lelte?
De mintha égő tűz
Reá lehelne.

A leány feltekint:
Közel hozzája
Egy nevetős legény
Nagy széles szája.

Felcsillan két szeme
A nyugvó napnál,
A leány rá rivall:
„Meleg van - hagyjál.”

(Mándok.)

LÁNCZOLATOK.

Rytmicus próza.

I.

Tavaszkodó tájkép: zöldellő bokor alján
Jó, nedves, élet-szagu földbe
Fehér kis tyuk kapar,
Körülte sárga pelyhes kis csirkék. Tizenöt számra.
Egy árny tolúl a zöld fűszálakon
S az ugráló árny nyomán jó szürkén, kóczyosan
Egy nagy kutya.
Piros nyelve fehér fogára hajlik,
A nagy száj rémesen kitárul
S az egyik csirke már élettelen.
Kis sárga lábai mint rongy függnek ki
A kutya lihegő szájából.
A tyúk örülten neki megy, szárnyával
Csapdos, csőrével odavág,
A hatalmas nagy ellenség felé.
Ez elereszti a kis tépett csirkét,
De a fehér fogak most gyilkosan szoritják össze
A tyuk nyakát.
Legyőzve, összetörve, vergődik már,
Természetes!
A kutya nagyobb volt, s erősebb.

II.

Melegre sült kövecses út
A déli hőség szívja ki a földnek
Minden csöpp nedvét, útszéli virágból
Elszívja az erőt, az életet:
Minden lankadtan álmatagon úszik
A forró déli fényben.
Egy ember lépte hallszik most ez úton,
Az is csak halkán, lágyan, elmosódva
Megcsuklik lépte, czipője megcsúszik
Keményes-lágy kis tárgy felett.
Kigyóra lépett;
Kis rézkigyó csak, de most hosszan nyúlik,
Hajlékony teste gyűrűi feszülnek,
Szeme tüzet szór, mint egy ingó pálcza
Farkára áll, s éles gyors sziszenéssel
Támadja meg a nagy hatalmas ellent.
Egy rövid pillanatig szembe állnak
Az álmaiból felriasztott kigyó,
S az álmaiból felriasztott ember,
Botjához kap ez; „várj csak!” sujt a bot már,

De im, félúton visszatartva
Az ember ránéz: „milyen bátor állat!”
S egy lépéssel tovább megy, - elkerüli -
Terjed, nő a nagy, álmatag melegség.

III.

„Tudd meg, hogy ki vagyok, *én* az atyád, érted?”
„Tudd meg, fiad vagyok, ha oly nagyon kérded!”
Össze csap e két szó, mint két kemény penge
Szikrázó aczélja, élesre kivenve.
Ugyan azon szemek, ugyan oly vonások,
Termetre egyenlők, csak is korra mások.
Mi ott erővé nőtt, a korral megérve,
Pótolja a másik heves ifjú vére.
„Igazítsd életed, *parancsolom*, jóra!”
„Hát te hol hallgattál, mikor, parancsszóra?”
„Ezt veted szememre? jó, ird fel magadnak
Kis ház ez *két* ilyen erős akaratnak.”
A fiú kifordúl, nem is tekint hátra,
Az öreg egész nap, egész este várja
Másnap, azután is, - nincs üzenet tőle,
Nem is hallhat róla, hir se jön felőle.
Többi gyermekei körül veszik szépen
Mind olyan jó, szelid, mind oly engedékeny
De a kemény öreg csak lehajtja fejét
Siratja legdrágább legbüszkébb gyermekét.

IV.

Fehér, sugárzó angyalok kara
Imádja őt, a nagy örök, hatalmas
Egy, igaz Istent.
Csak egy közölök félre áll.
Merész, szép mint a halál
Rajongó, néma szeretettel néz
A mindenség atyjára.
Felé fordulnak most az angyalok:
„Térded mért nem hajlik?”
„Ajkad miért nem zeng dicséneket?”
„Én? néki? - Mért, hisz’ egy vagyok vele!”
Szomoruan néz a hatalmas Isten
Legkedvesbb, legbátrabb gyermekére:
„Szegény szép angyalom. Te szembe néznél
S mégsem vagy oly nagy mint én.
Összetörlek!
Mert össze *kell* törnöm téged, az örök törvény
Szerint,

Melyben a gyengébb összetörik,
Az erősebb hatalma alatt
Ha szembe szállott véle.
De mert szeretlek, jobban, mint világom'
Mert „Én”-em vagy, csak még gyöngébb alakban,
El nem hagylak pusztúlni;
De mint széttört gyémánt porja,
Befényled a világot,
Beszállsz a büszkébb, nemesebb keblekbe
Lelkednek kemény, tiszta sugarával.
- Hogy - összetörjed őket, hogy ha *gyengék*
Ha megkisértik az isteni merész
Ikarusz röptét.”
De hogy azt, ki erős,
Ki elbir téged,
Emeld, emeld föl
Egész szívemig.

.....

S az egy hatalmas, nagy magányos Isten
Várja míg nagy szívére visszatérhet
Mig véle egyesülhet ismét,
Megnő, megerősödik, megtisztul
Ezernyi földi alakjában
Legnemesebb, legdrágább gyermeke:
Lucifer, az eszményt-kereső, büszke
Szép bátor angyal.

(Anarcs.)

NÉVTELENEK.

Kisértetként szállongnak hozzám
Körvonaltalan alakok:
Még meg nem lett, meg nem fogamzott
Jövendő, késő századok.

Látom: még nem vetett virágok
Már fonnyadt, hervadt táborát;
Még őse sincs meg a gyerekeknek,
Kinek már látom aggkorát.

Körültem millió parányok
Melyekből majd testük kikél:
Jövendő nemzedékek lelke
Már itt, közöttünk téved, él.

Jövendő állatok világát,
Népek seregjét ösmerem,
Tudom: hogy biztos élni fognak
Csak még számukra nincs nevem.

Látom, bizonytalan vonásuk',
Szerelmük, életük hevét,
Mégmérhetetlen bánatuknak
Kifogyhatatlan tengerét.

Születni fog mind, majd meghalni,
Mind, bizton, kérlelhetlenül,
Belép mindannyi a „jelenbe,”
Mig majd a „múltba” elmerül.

És akkor is, csak úgy mint régen,
Lesz a mi már volt - semmi más: -
Az örök élet folyamában
Egy pillanatnyi változás.

(Anarcs.)

NYOMOK.

Hogy *volt*, hogy *élt* köztük,
Nem tudják már holnap,
Annyi nyomot sem hagy,
Mint vizen egy csolnak.

Amannak élete
Bevésődött jobban:
Mint egy kerékvágás -
Szélfújta homokban.

Emeztet szerették,
Több emléket hagyott:
Mint nyom ha friss hóban
Jégkeményre fagyott.

Mély nyom, tartós „örök”,
Látszik ma, meg holnap
Talán - tavaszig is
Megtart, míg elolvad?

(Nagy-Eőr.)

ELOLTVA.

(Rytmicus próza.)

Világos napfény ömlik be szobámba,
Megcsillan egy-egy fényes tárgyon,
Megaranyozza bút'rok szögletét.

Mellettem egy szál gyertya ég.

Isten tudja mért marad itt égve
Világos, nagy napfénybe?
Nem világít, csak egy hosszas sárgás folt
Lángja
A fényöntő, szétömlő sugárba.

Nem tudom mért, de úgy érzem
E kettős fény „boldogságot” jelent.

* * *

Körültem déli csend.

* * *

Elalszom -
Vagy csak álmodom?
A megnyugvás, a boldogság, a jólét
Hullámai telítik a szobát.

Egyszerre csak egy árny hasítja át.
A fényáramlaton beszáll
Egy nagy sötét madár.

Hangtalanul elsiklik, elsuhan
A gyertya-láng felett.
Széles, pelyhes mellével
Eloltja.
Már elveszett inogó sárgás foltja
A gyertya-lángnak.

* * *

Világos napfény ömlik be szobámba,
De én úgy érzem,
Hogy sötét lett egészen,
Hogy ez a világ vége,
Hogy az eloltott gyertya-láng
Mégmérhetetlen bánatot jelent.

* * *

Körültem fényes déli csend.

* * *

(Zsadány)

ÜZENET.

Gondolatom bele szőttem
Egy csillag sugárba,
Úgy küldtem el messze földre
Idegen határba.

Arany sugár, csillag sugár
Megtalált-e téged?
Gondolatom, üzenetem
Elvitte-e néked?

Azt üzentem: hogy már fehér
Az ákácza ága,
Hogy ezer új bimbót hajt a
Nefelejts virága.
(Anarcs.)

FELELŐSSÉG.

Alant ne járjon szived gondolatja,
Mert tudjátok, a rossz gondolatok
Hogy öltenek anyaggá testesülve
Ezer borzalmas undok alakot?

Kikél belőle pondró, hernyó, féreg,
És mind mi itten él, mint üldözött,
Elátkozott, kitagadott teremtmény
A többi boldogabb lények között.

Ezek mind, mind csak miattad szenvednek
Mert látod: mint lelkedből kiszakad
És mielőtt Istenhez visszatérne,
Alakot ölt a földi gondolat.

Földi anyag csoportosúl körülte:
Hogy mi lelkedben rejtve titkon él,
Ha undok volt, undok formában, színben
Szenvedjen a nap tiszta fényinél.

Szórj hát szivedből hófehér virágot
Illatost, hamvas-színűt, - mely felett
Ragyogó napsugárban hullámozzék
A boldogító arany kikelet.
(Anarcs)

BOSZORKÁNY-DALOK.

I.

Éjji ének.

Fonjad, fonjad koszorúdat
Tánczra hí a csendes éjjel,
Átlátszóan sötét hosszú
Fátyol-szárnyad bontsad széjjel.

Harmatos, virágos réten
Elsiklik a hold sugárja
Fénybogarak jönnek, szállnak
A fehérülő holdvilágba.

Csak nagy hosszú fátyol-szárnyad
Ne kerüljön ember-kézbe,
Ember keze durva érdes,
Összetépne ijedtébe.

Hogyha egyszer összetépne,
Mindig csak a földön járnál,
Nincs szomorúbb, szárnyatépott
Földönjáró boszorkánynál.

Fonjad fonjad koszorúdat
Tánczra hí a csendes éjjel
Síma röptű sötét hosszú
Fátyol-szárnyad bontsd széjjel.

(Nagy-Eőr.)

II.

Tűz-rózsza.

Mint varázslót
Égeték el
Az édes apját.
„A boszorkány
Nem tud szeretni”
Igy mondogatják.

Nem is akart,
Nem is tudott,
Úgy földi módra,
De szive lángolt
Égett, mint
Egy csoda-rózsza...

* * *

Egyszer egy legény
Szólt hozzá:
„Légy feleségem!”

A leány csak rá néz:
„Miért mondod
Ezt te nékem?”

* * *

A legénynek
Volt szeretője,
Nem egy, de három,
Egy szép menyecske,
S két legszebb lány
Kilencz határon.

Az egyik hűtlen lett,
S a legény
Kést vert szívébe,
Nem tudta senki
Ki a gyilkos?
Kire száll vére?

* * *

Együtt ülnek
A komoly bírák,
Találják, kérdik. -
Egy csengő szó
Hangzik feléjük,
De meg nem értik.

Előlép lassan
A boszorkány,
Mindenki hallja,
Miként magát
Nagy nyugalommal
Gyilkosnak vallja.

* * *

Kimondva a
Kemény ítélet
Már kész a máglya,
A lány körül
Lobogva csapdos
Pirosló lángja.

Hogy éri testét
Izzón, forrón
A lángok csókja,
Kinyilik szive
Mint egy bűvös,
Nagy bibor rózsza.

Az égő nyíló
Rózsza mostan,
Lágy harmat helyett,
Kelyhébe fogja
Az egész, nagy
Égi szerelmet.

És szenvedéllyel
Némán néz a
Bámúló népre,
Fájdalmas-boldogan,
De köny csak
Nem jó szemére.

A láng elalszik -
A nép elfeled
Keresztet vetni.
Halkan mondják:
„Hiába -
Nem tudott szeretni.”

(Anarcs.)

III.

Idegenbe.

„Szemed mért világít, mintha könyes lenne?
Szived mért zárkozott, ha bánat van benne?
„„Tudjátok, egy álom, - de mért mondjam végét?
Sohasem érthetitek bánatom mélységét.””

* * *

„Mért fut el arczodon a boldogság pírja?
Mondd ki, ha örömet szived már nem bírja.”
„„Mért mondjam? - tudjátok, van egy fehér álom -
Sohsem érthetitek az én boldogságom.””

(Anarcs.)

IV.

Hidon.

Kopott, tépett szürkés ruhában
Félénken megy a hidon át,
Bizonytalan ingó lépése,
Koldus leánynak mondanád.

Azt mondják szárnya van,
Mégis oly nyugtalan.

Egy ember ott jön véle szembe:
„Ej, a boszorkány erre jár!
Éjji madár, nem félsz, hogy egyszer
Még megperzsel a napsugár?”

A leány csak halad
Boltíves hid alatt.

„Mért nem nézel úgy mint a *többi*?
Mért ég ily tűzben két szemed?
Azt mondják tánczod bűvös bájos
Gyere hadd tánczoljak veled!”

Vakmerőn néz a lányra,
Két kézzel kap utána.

A leány csendesen tekint rá:
»Hagyjál - mért beszélsz így velem?
Hisz rosszat nem tud rólam senki

Hisz ártalmatlan életem.

Boszorkány hirben állok,
De nem vagyok rossz látod!”

A férfi durván szól: „ki bánja
Ha jó vagy rossz a nőszemély,
Csak olyan legyen mint a többi,
Ha *más*, ha *jobb*, ez a veszély.
Nincs leány e határon
Ki ne lett volna párom.

És te?” A leány rá néz lassan,
A férfi megkövülve áll,
Reá lövel tekintetéből
Vad szerelem, örült halál
Hosszan bámul a lányra, -
Már széjjel bontva szárnya,

* * *

Eltűnt, elszállt a zöldes légben
Egy fehér felhő távol égen.

V.

A liliomról.

Boszorkány-virágok az erdőben nőnek
Két hajtása vagy on ugyanazon tőnek.
Egyik a fehér-szüz-liliom virága
Másik a pokolnak égő tüzrózsája.

„Tündér” a boszorkány, ha liliom marad
Ha rózsává nyilott, tűz-kévéket arat
Elperzseli véle az egész világot,
Ő maga nem talál soha boldogságot.

Szép boszorkány lányok, legyetek „tündérek”
„Amazt” a szerelmet sohsem keressétek,
Túl-gazdag szívetek szeretete drága,
Maradjon a bűvös liliom virága.

Túl nagy érzelemnek kétféle a vége:
Meny világa vagy a pokol sötétsége
Szent legyen a lélek, tiszta a szerelem
Földi boldogság is csak az *égben* terem.

(Nagy-Eöör.)

VI.

Visszahívás.

„Térj vissza hozzánk szépen kérlek,
Magányos, bátor büszke lélek!

Előtted minden gyönyör tárva
Tied a föld minden virága.”

„Nem mehetek, nem mehetek
Hisz' gyűlölnek az emberek,
Félnek szemem izzó tüzetől,
Félnek szívem láng-melegétől.””
„Nász koszorút fonunk fejedre
Minden vétke el lesz felejtve.”
„Egyet meg nem bocsájtok nékem:
Hogy tiszta vagyok, s nincsen vétkem!””
(Dolha.)

CSÉPKÉ JULCSA.

Púpos volt alakja - szegény kicsi lányka, -
Elejtették egyszer, féléves korába.
Mindig görbe maradt, sohse is nőtt nagyra,
De anyja szerette, csak úgy mint az apja.
Keresete is volt, dolgozott, varrt szépen,
Egész nap, egész nap, úgy kézzel, mint gépen.
Boldogabb volt, vígabb, mint a többi lányok,
A sok cifra ruhát mind ő varrta rájuk.
Házasodott bátyja, férjhez ment a néne,
De ő sohse gondolt, nem nézett legényre.
Vidám volt a szíve, szeme ragyogása,
„Jó a leány-élet”, ez volt a mondása.
Évek jöttek mentek, csendes nyugalomba,
Nyugalmát, életét egy tél fújta romba:
Hosszú téli estén eljött egyszer-másszor
A szomszéd dohányos, néven, Jónás Sándor.
Előbb csak úgy néha, aztán minden este,
Csak Julcsára nézett, csak Julcsát kereste.
Nem gondolta senki, hogy egy gazda lánya,
Egy szegény dohányos árva fiát bánja.
Nem gondolta senki, e görbe alakba
Hogy szerelem lakhat, hogy szív van alatta.
Sándor csak járt - egyszer - elmaradt a háztól,
Julcsa szeme kigyúlt, mint egy tüzes láztól.

Forog a gépkerék. - „Mit varrsz édes lányom?”
Durczásan szól a lány: „Menyasszony-ruhámon.”
„Már mi jut eszedbe, ugyan, ugyan édes!”
Hát nincs meg mindened? mért mennél te férjhez?”

Nem jön Sándor nem jön. Hír szárnyal felőle:
Fényes-Littkébe járt tegnap lány-nézőbe.

Tapasztják, meszelik a dohányos házat,
Menyasszonyt neveznek, nem egyet, de százat.
Sándor sűrög-forog, alig alig várja,
Hogy már zöld farsangon itt legyen a párja.

Özönlik a násznép, áll a lakodalom.
Julcsa megállítja Sándort az udvaron:
„Adjon neked az ég minden boldogságot!”
„„Köszönöm *oly* szívből, mint a hogy kívánod.””

Szárad, fonnyad a lány, hervad napról napra,
Szava alig van, csak néha mondogatja:
„Ez viszen a földbe; - férjhez megyek mégis,
Ha hozzá nem, máshoz - ha már csak ezért is.”

Nagy betegség szállt rá, de ő sohse bánja,
Közeleg a halál - nem féli, - kívánja.
Mindent elosztogat, elrendezget szépen:
„Édes anyámé lesz fias kocsám, gépem.
A többi Esztinké, csak az új ruhámat,
Adják rám - nem bírom, beteg vagyok - fáradt.”

Zöldülnek az ágak, tavaszodik újra,
A könnyű porfelhőt, tavaszi szél fújja.
Zsongnak, játszadoznak bogarak és méhek.
A porfelleg közzé ibolya-szag téved.
Kék koporsót visznek most a falun végig,
De sokan siratják, de sokan kísérik,
Már porszemek hullnak a szegény kis lányra,
Melegülő homok könnyen omlik rája.

(Anarcs.)

A VILÁGOSI NÓTA.

Zúg a fenyves kékes-sötét fekete-zöld teteje,
Hó-borított nagy hegyoldalt söpri éjszak vad szele,
Élettelen, zord, hideg nap, még a lég is befagyott,
Csak a dúlt fák recsegése, - soha ilyen vad napot!
Sűrűn rejtett vaczokra bujt, mind az erdő lakója
Róka sem jön, madár sem jár, titkos bűvő hely óvja,
De amott az erdő szélén, feltűnik most két alak,
Fáradtságtól sebes lépttel le a völgybe tartanak.
Piros sapka egyik fején, tépett-kopott dolmánya,
A másikon asszonykendő, az is rongyos - ki bánja?

Fiatalos kis legényké, félig-meddig gyermekek,
Szemükbe mi véste még is a kinteljes jeleket?
Fagyos arczuk minden ráncza fanyar, érett, keserű,
Gyerek szívből miért tűnt el ilyen korán a derű?
Honvéd fiuk. - Világosnál elsötétült az éjjel.
Elszéledtek ezren, százan összetépett kedélylyel,
Onnan jöttek. - Szól az egyik: Uram bocsá', - megveszek,
Mért terem az öreg Isten ilyen undok hegyeket?
Szól a másik: csak még egyszer gémes kútat láthatnék!
Jaj de sötét, jaj de hideg ez a görbe Szepesség!
Vágy fogta el szavuk hangját, szemüket köd lepte el.
Sötétlik a fenyves erdő, fehérlik a hólepel.
Egy kívánság lelkük mélyén - hideg néma minden más;
S hangzik a dal: „Honnan jössz te oly leverten jó pajtás?”
(Nagy-Eöör)

A SZÖRNYETEG.

Hová ragadja földi embert gögje?
Hogy a hány isten még leszállt a földre
- Egyet kivéve - mind, de mind megölték
Megcsúfoltan szétzúzták, összetörték.
Látjátok ott: görög-liget homályba,
A szépség, uj feltámadását várva,
Széttört istennők fehér márvány teste.
A Golgothán feltűnik már keresztje
Az ártatlan, szelid istenfiának.
Csak tolakodnak, nőnek, mind az árnyak
Keresztnek árnya ott lebeg már régen
Kénkőszinű, világos esti égen.
Veres barátok, hosszú szőr csuhába'
Hajón indulnak éjszak-fény honába.
Csak neki, ismeretlen tengereknek!
Éjszak kódébe istent üzni mennek.
S hol még egy isten csöndes erdőmélyen
Lakozhatnék, - az ember nagy kevélyen
Földjét feldúlja, szép fáit kivágja,
Romhalmaz lesz az istenek tanyája.
Romhalmaz lesz a szív is, mely merészen
Isten lakása lett - csatára készen,
Üldöbe fogja minden embertársa:
„Mért lett ő jobb? Mért egy isten lakása?”
De egyszer - tán pokol tüzéből forrva -
Egy hamis isten szállt a földi porba.
Nem volt magasztos, nem riasztá széjjel
A tömeget, nagy emelkedettséggel
Egy furcsa borjú volt. - Idomtalan
Nehézkes teste tiszta szinarany.

Vihogva bámúlták az emberek
Imádkozott, s tömjént szórt a sereg,
Uj istenöket sűrűn körül állván. -
A borjú tündökölt vakító sárgán.
Előbb tán nem is élt, csak bambán nézett,
De aztán lassan rá szállt az ígézet:
Most mintha nőne, kitolúl fejéből
Két hosszú szarva, tűz ömlik szeméből,
Jelképe lesz az állati erőnek,
Kérődző száján tigris fogak nőnek.
Eleséget kér, - emberhúsra vágyik, -
A tömeg sápad, megrémül halálig.
S maguk közül választanak kettőt-hármat
Szent áldozatnak, - de a szörnyű állat
Meg nem elégszik.

Reszket, ing az állvány,
Leugrik róla most a rémes bálvány.
Szőre bozontos lett, a háta görbe,
Tehetetlen - otrombán fordul körbe.
Már óriás bikává öltözött,
Érczkörme csattog a sereg között.
Fogával tép, szarvával ökkel rombol,
Lehével süt, vad örületben tombol.
Körméhez véres czafatok tapadnak, -
Az emberek rémülten megszaladnak,
Nem használ semmi, mint - egy tűzvihar
A szörnyeteg türköl, rájuk rivall:
„Imádjatok, hát, áldozatok nekem!
„A földön *Én* vagyok - s *más* nincs az égben!”

Leborúl a sereg, reszketve, félve,
Rajtuk tapos a bika körme-éle.
Kitépi lelküket,
Vesztett tánczát
Vonagló testükön őrzöngve járja -

Ez az arany borjú
Földpusztító,
Lélek-ölő
Könytől patakzó véres orgiája.
(Anarcs.)

A DÉLIBÁB.

Szerelmi jelenet.

Péter.

Látod fordul már a Gönczöl-szekér rúdja.

Kata.

Hát csakugyan elvisz a kigyelmed útja?
Maradjon, maradjon!

Péter.

Galambom nem lehet
Tudod, az az árnyék ott a fejem felett -

Kata. (Szenvedélyesen.)

Ejh, hát mit bánom én! - ha mások megszólják,
Csak jobban fizetem szerelem-adóját
Ha mások rosszalják a kigyelmed tettét,
Ezzel csak szívemnek kedvesebbé tették.
Telve az én szívem, mint egy tüzes tenger
Lángoló habokkal, égő szerelemmel,
Kimondom, kimondtam, csak hogy egyszer tudja.
Hát mégis másfelé visz a kelmed útja?

Péter.

Köszönöm angyalom, nagyon megvígasztal
Áldott szavad, telve menyei malaszttal,
De csak el kell mennem, megmondtam előre -
Akadhatsz te meg egy vígabb szeretőre.

Kata.

Hát kelmed *azt* hiszi? szerető kell nékem?
Nem tudja? - bár lenne az édes testvérem
Hívebben, tisztábban akkor sem szeretném,
Nagyobb indulattal akkor se keresném. -
Tudja is a férfi, hogy mi a szerelem!

Péter.

No no, Kata lelkem, hisz eljöhetsz velem!

Kata.

Majd bizony kölöncznek a kigyelmed nyakán,
Vagy - csak gondolni is - még rosszabbnak talán?

Péter.

Ne félj, hogy a falu majd szemedre hánnya,
Aztán a mostohád - ha elmész se bánja.

Kata.

Hát csak azt gondolja, a mások szavára
Van bízva a lelkem, szívem tisztasága?
Helyesen ha teszek, hogy másokért teszem?
Hogy a „más” fejébe lakik az *én* eszem?

Péter.

Aztán ha maradnék mit is nyernél véle?
El nem vehetnék - nem tellik kenyérre
Aztán meg -

Kata.

Hisz tudom, a szó, meg a kenyér
A kelmed szemében ez mindennel felér.
Reggelig papolnék még sem értené meg,
A mi a lelkemben úgy forrong, úgy éget,
Szépen szólott hozzám, mert tetszetős vagyok
Mert az ajkam piros, a két szemem ragyog,

De hogy lelkemet a kelmedébe szőttem,
Hogy milyen nagy, fényes, igaz lett előttem,
Ezt nem érti meg ki csak a testet látja,
Férfi a lány lelkét sohasem kívánja.
No hát Isten áldja.

Péter.

Kata lelkem látod
Igazán nem értem a te kívánságod.
Majd ha nyoma veszett a históriának - -
Ha majd a környéken már nem zaklatnának -

Kata. (Sírva elfordúl.)

Péter.

Ne különösködj hát, akad még egy árok
Nem oly könnyen fognak még el a zsandárok.
Aztán vissza jövök, úgy veszlek el téged.

Kata.

Köszönöm e hozzám való szivességet!

Péter.

Kata csókolj meg hát.

Kata.

Hisz a csókom drága
Nem könnyen forr oda mindenki szájára.

Péter.

Mit mondtál? *Mindenki!*

Kata.

No hisz nem úgy értem.

Péter.

Hát nem tehetsz semmit - semmit többé értem!
Szeretlek, szeretlek örült szerelemmel.

Kata. (Mindig hidegebben.)

Felejtí az ilyest idővel az ember.

Péter. (Mindig hevesebben.)

Tán az eszedbe jár valamely más legény?
Vagy mert oly elhagyott árva vagyok s szegény
Hagytál el már régen szívben gondolatban?
Ejh az asszony szíve csalfa, álhatatlan,
Más más ölelésre vágyódik a karja!

Kata.

Gondolja kigyelmed a hogy ép akarja.

Péter.

Galambom szép rózsám gyere, gyere velem,
Egy van a világon, a boldog szerelem.
Maradj, maradj velem, ne múlj el előlem,
Mint egy szép délibáb nyári levegőben.

Vagy ha úgy akarsz el sem megyek tőled,
Nem hagylak, soha nem távozom mellőled.

Kata.

Késő lett, már fordul a gönczölnek rúdja,
És még olyan messze a kigyelmed útja.

Péter. (Heves kitöréssel.)

Hát ide sem hallgatsz átkos gonosz lélek,
Hát én itten csak a világba beszélek?
Mebánod még egyszer, de úgy is kívánom,
Nyugtod sohse legyen, ezen a világon,
Szálljon rád az égnek minden tüzes átka!

Kata. (Nyugodtan, bensőséggel.)

Kendet meg az Isten ezerszer megáldja!
(Elfordul, megy.)

(Szent-Tornya)

PÉLDÁN OKÚLT.

Leány:

„Édes anyám férjhez kérnek.”

Anya:

„Csak menj édes lányom,
Jobb ápolód nem akadhat
Kerek e világon.

Ideje is - ide s tova
Elmúlt húsz esztendő,
Nyárra hajtó tavasz-virág
Legjobban kelendő.”

Leány:

„Mért küldenél? miért adnál?
Nem, nem édes - félek.
Hisz azt mondják: apám, anyám,
Galamb-módra élnek.
Mégis, hogyha rá tekintek
Halvány két orczádra
Sokszor kértem: ilyen fanyar,
Asszony boldogsága?”

Anya:

„Semmi lányom; szerelmi-bor
Ha magát kiforrja
Salakja köny. - Elfonnyadni,
Ez már asszony sorja.”

Leány:

„Látod anyám. - Nem megyek én -
Lány jobban cselekszik:

Akkor oltja el a gyertyát
Mikor neki tetszik.”

(Gyulaháza.)

AZ ÚTCZÁRÓL.

Fakadó kis élet
Ott játszik a porba',
Szekér arra vágat -
El van már tiporva.

„Mamám, mamám,” mondja,
Piheg hármát-négyet.
Vége. - Kis gyertya volt,
Fellobbant - kiégett.

(Anarcs.)

EGY EMLÉK.

Eszembe jut - még nem is volt oly régen,
Egy verőfényes meleg őszi nap:
Egy öreg bölcs haladt a kerti uton,
A még lombos, de sárgúlt fák alatt.

Ezüst haján a napsugár csillámlott,
Hogy felveté jóságos kék szemét,
Belőle csak a szeretet, a jóság,
A bölcsesség sugárzott szerte szét.

Aztán - fáklyák égtek ravatalánál,
Már régen nyugszik. - De hisz nem lehet,
Hogy ő már *nincs*, hogy végkép porba veszsen,
Ennyi melegség, ennyi szeretet!

(Anarcs)

NÉMÁK KARA.

Gyöngé panasz száll fel naponta az éghez:
Hogy ez-az mit szenved, hogy ez-az mit érez.
De jobban elmondja kínját e világnak
Velőtrázó-hangja a nagy némaságnak.

Nézd, az árva gólyát: gyöngé, - Isten tudja,
Miért nem mehetett a nagy hosszú útra?
Még utolsó este anyja mindig nézte:
Nem jöhet-e vele? Most - üres a fészke.

Fázik, - s álmodik egy boldogabb országról,
Fényes napmelegről, hajlongó pálmákról.
Lába jégbe dermed, tollát vihar tépi,
Vihar tombolását ő csak némán nézi.

Nézd, a teher-hordó, elvergelt szamarat,
Némán roskad össze nehéz terhe alatt,
Nincsen ki segítse, de van a ki nézze:
Csak egy számár: mért is került ember-kézbe!

Látod, szegény bogár: itt az uti porba,
Hogy vonaglik, szenved, - lábad eltiporta -
Még élő, nagy, fényes, fekete szemével
Kétségbeesetten, merőn tekint széjjel.

Minden új lépésed, újabb kínra talál,
Melyek közt legkissebb, leggyöngébb a halál.
Nagy, nehéz némaság mind e kínok felett,
S a világ csak zajong, forog tovább - s feled.

(Huszt.)

JÖVŐNK.

A fényes holdvilág előtt
Repülnek szállnak,
Szétfoszló, hosszú, nagy fehér
Köd-fátyol szárnyak.

Hangtalanul simúlnak el
A fák felett
Leseplik az elsárgúlt
Levélzetet.

Felettünk is nesztelenül
Siklik az élet
Felcsillan ma, tán holnap is!
Majd ködbe téved.

(Dolha.)

BÚCSÚJÁRÁS.

(Rytmicus próza.)

Köd szállt a tájra, este lett.
És én e ködben tisztábban látok
Mint fényes nappal.

Látom a hosszú hosszú élet útját,
Hogy haladnak rajta a népek
Elképzelhetlen hosszú sorban.

Egy itten elbukik, a tátongó mélységbe,
Amaz ott már nem bírja terhét,
Összeroskad.
S a többiek vissza se néznek
Csak haladnak, mennek mint búcsújárók.

Mi céljuk? hova, merre mennek?
Ők maguk sem tudják talán?
De mindegyik szemében
Kétségbeesett vágy, örült óhaj
Egy cél után.

Mi ez a cél?
Itt a talány
Melyet még soha senki meg nem fejtett.

Jobban nézek:
Az út egy hegyre visz.
A hegytetőn, magasan fenn a légben,
A fényes tiszta esti légben,
Egy nagy magas kereszt.

Közepéből kisugárzik a nap
Hullámszik, ömlik arany, forró fénye
Már átszótta a ködfátyol homályát,
Lesugárzik a felhaladó népre.

Mi ez a fényes látomány?
Csak egy újabb talány:

Fent a hegyen egy nagy kereszt áll
Dics-fény környezi Megváltónk fejét,
Ebben csillan meg a leáldozó nap
Végső sugárja.

S én e sugár heves fényében
Megláthatám az élet útját.

(Dolha).

HATVÁNYOZOTT.

Mért van életemnek annyi rejtett szála?
- Százszoros életnek, száz halál az ára -

Fűben-fában élek, fellegekkel szálllok,
Szívemben hervadnak, nyílnak a virágok.

Minden új növénynyel kifakad életem,
Minden hűlt levéllel újra eltemetem.

Lelkemben az egész nagy természet mása:
- Anyaföldünk heves szivedobbanása. -

Nem elég, nem elég - a megfoghatatlan
Leszáll hozzám, ködös csillagsugarakban,
Elhoz egy rejtelmes, idegen életet,
Érzem nagy hatalmát szívem-lelkem felett.
Érzem: hogy egy vagyok, a földdel, az éggel,
A megfoghatatlan, egész mindenséggel.
Sohsem érthetitek örömem, bánatom -
Meg nem nevezhetem, magam sem mondhatom.
Mért van életemnek annyi rejtett szála?
- Százszoros életnek, száz halál az ára.
(Anarcs).

VOLT!...

Tél kezdete! - az utcán még
Hanyatló nap fénye
Az út sara lassan dermed,
Lassan fagy keményre.
Falu utcán legény kúrjant,
Dala most ért véget,
Érdes hangja betölti az
Üvegtiszta léget.
Átrepül e durva hangú
Szerelmi kikelet
Lombja-vesztett, finom rajzú
Ákác sorok felett. -
Öreg ember néz a legény
Kihívó szemébe:
„Ugyan öcsém hadd el már azt -
Mi lesz majd a vége?”
Vállat von az: „hát mi lenne?”
Majd oda int balra,
Faluvégi, fehér-házás,
Kerített udvarra.
„Mit tudja az ki világát
Úgy éli magába?
Hát volt kendnek szeretője
Fiatal korába?
Hosszan néz az öreg ember
A halványzöld égre -
- Feljött már az első csillag -
„Volt!” feleli végre.
(Anarcs).

HALOTTAK NAPJA.

Kigyúlnak a sírok,
Halottak napjára,
Valamennyinek van
Lámpája, gyertyája.

Kire nem gondoltak,
Ki már rég elhagyva,
Emlékeznek ma rá:
Hisz' ez az ő napja.

Ma történetesen
Hogy szemedbe néztem
Mint egy emlék lángtól
Kigyuladt egészen.

Tudod - egy rég elmúlt,
Elhalt emlék lángja, -
A múltat ki kérdi?
A holtat kibánja?

Halottak napja van
- Mért beszélénk másról?
Megemlékezheténk
E napon egymásról
(Anarcs.)

HÓ-NYOMOK.

Nincs nyugta, nincs helye
Az édes anyának
Elvitték a fiát,
Messze - katonának.

Nyoma még ott látszik
A kis kerten végig,
Sárgás puha hóban
Kékesen fehérlik.

Leszalad az asszony
Százszor is napjába,
Forró könnyeket hint
A fia nyomába.

„Most még itt van, látom,
De mi lesz majd holnap?
Mi lesz majd tavasszal,
Ha a hó elolvad?”

* * *

Kizöldült már a fű
A virágos réten,
De a nyom még ott van
Az asszony szemében.

Hajlongó fűszálon,
Frissen hullt hó alatt,
Ő még mindig látja
A nyom merre haladt.

Tízszer borúlt a tél
Fehéren a földre,
Tíz tavasz festé már
A kis kertet zöldre.

Ő csak mindig ott jár,
Vágyva, várva, lesve,
Elhalt fia fehér
Hónyomát keresve.

(Nagy-Eőr).

HIT.

I.

Egyensúly.

Némán siklik fejünk felett
Egy nagy, nehéz kerék.
Csak az a kérdés: melyikünk,
Ki jut alá elébb:

A kerék mindent elsimít.
Jót, rosszat egyaránt,
S mi bámuljuk folyton, bután
A rejtelmes talányt.

Mi nagy lehet a boldogság
Amott, túl a „hegyen”:
Hogy ennyi, szörnyű szenvedést
Kissé jóvá tegyen!

Ha ily rémes hatalma van
Az ördögöknek itten
Mi hatalmas, mi végtelen,
Mi jó lehet az Isten!

(Anarcs)

II.

Igazság.

Mint redves fa, melyet a féreg kirágott,
Egyenként hullat el levelet, virágot,
Mig csak nagy, kiszáradt leveletlen réme
Vihartól tördelve, meredez az éjbe.

Úgy foszlik le rólunk naponta az élet,
Naponta egy öröm már a *tegnapé* lett,
Még csak most csillogott a tavaszi fénybe,
Már lesiklott lassan enyészeti ölébe.

S *Isten* haragjából, mind eztet minékünk
Tehetetlen-gyöngén, nyugodtan kell néznünk,
Nyugodt, öntudatos, tágra nyitott szemmel:
Hogy pusztul el minden, virág, állat, ember.

Miért ne? - hisz a nagy, örökös enyészeti,
Csak azt fogadja be, a mi *elenyészhet*,
A mi *több*, a mi *jobb* - mit tudjuk a végét?
Ember hogy érthesse *Isten* bölcsességét?

(Anarcs)

III.

Bizalom.

„Hiszed-e, hogy hatalma van
A *látható* felett
A láthatatlannak?”

Hiszem,
Mert másképp nem lehet.

„Hiszed-e, hogy győzelmesebb
A szeretet a fény
Az árnyaknál?”

Hiszem, mert így
Sugallja a remény.

„Hiszed, hogy boldogságot ad
Az örök nyugalom?
Hogy él az örök szeretet?”
Hiszem, mert - nem tudom.

(Anarcs.)

VIGASZTALAN.

(Rytmicus próza.)

Kényelmes homályos szobába
Beömlik még az esti fény,
Nehéz, mély-szín függönyök redőzetén.

Egy férfi ül, nagy karos székben, -
Java korába,
Elhagyottan magába.
Előtte könyv,
Felnyíló lapjain
Hervadt virág szétporladt szirma,
Felszálló, fogva tartott illata.

A férfi néz, az illat száll körülte,
Szól hozzá egy rég múlt tavaszról.

A falon egy kép, homályos vonások
Egy lényről ki már ezen alakjában
Nincs többé - elmúlt.

A férfi néz, az illat száll körülte
S a kép bűbájosan rá mosolyog,
Szól hozzá csöndes édesen:
„Vigasztalódjál én, én kedvesem
Hisz az idő a gyöngéd orvos
Bekötöz majd minden sebet.”
A férfi szenvedélyesen zokogva felnevet
„Hiszen ép azért nem lehet,
Ha örök lenne legalább emlékünk,
Ha megmaradna fájdalomunk heve
A feledés penésze
Legalább ezt ne vonná be soha!
De így, de így nincs vigasz nincs remény
Hisz úgy szerettelek,
Csak néhány rövid éve -
Meghaltál,
És - én elfeledtelek!”

(Nagy-Eőr)

ŐSZRE FORDÚLT.

Orgona virágot téptünk,
De szép volt a világ nekünk!
Hogy szemedbe tekintettem,
Gondolatod is érttettem.

Hej azóta az az élet
Talán visszájára tévedt?
Idegen lettél te magad,
Most már alig értem *szavad*.

Sok virág lehullt a porba
- Hiszen ez a virág sorja -
Add, ez őszi rózsát nekem -
Legyen rólad egy emlékem!

(Anarcs.)

UTOLSÓ NYÁR.

A föld öregszik, szíve dobbanása
Mindinkább halkabb lesz, lecsendesül,
Megfakult a fű, a levélzet gyérebb,
A fény kifogy, a napsugár kihűl.

Hogy fázik ő, a nagy Pán! Meg nem érti:
Mi történt? hogy lehet? - Hisz' itt a nyár!
Vagy a kietlen, virágtalan tájék
Mindeneddig csak az én jöttömre vár?

Megfújja most hét-ágú fuvoláját,
Hogy jőjjön a pille, s madár-sereg
Feje felett csak tépett szárnyú felhők
Sötét varjúk, hollók keringenek.

A nagy Pán fázik - dideregve omlik
Lába elé a megfáradt levél,
Sípjából elfogyott az édes dallam,
Már csak sivít, mint éles őszi szél.

Most haragjában sípját összetörte
Eldobta: - „mindhiába! nem lehet!”
Őszi záporként omlik könnye-árja
Szét, a haldokló anyaföld felett.

(Nagy-Eőr.)

EGY ANGYAL ÉNEKE.

Földi boldogságra késő már az élet,
Nem lehet a földé ki a menyeké lett.

Míntha még itt úszna a távol nagy égbe
Régi örömeknek piros, bíbor fénye.

Ott lenn illatoznak a viruló hársak,
Vissza csalogatnak régi játszó-társak.

Nem mehetek, nem, nem! *ti* jőjjetek hozzám!
Mit érne ha néktek szívem, visszahoznám?

Szavamat már többé úgy sem érthetnétek
Látjátok - homályos néktek ez az ének.

„Hogy lent mi szép minden!” hiába mondjátok
Nem térhetek vissza a földre hozzátok.

Szárnyam nőtt, repülök a nagy mindenségbe.
Ti szárnyatok hozzám fényes fehér égbe!

(Anarcs)

VÉG-VÁR.

I.

Az erősebb.

Szerette a lányt őrült szerelemmel,
Lelkét szerette, testét megkívánta,
Imádta évek hosszú-hosszú sorján,
Könyörgött, kért, esdeklett - mind hiába.

Vad gyűlölet szállt most éhes szívébe:
„Várj összetörlek, de enyém lesz mégis,
Bosszúból bár, de magamévá teszek,
Segíteni fog a pokol meg az ég is.”

A lányt majd lassan-lassan körülfonta
A gyűlölet titkon-ölő munkája,
Megmérgezve lett élete ezentúl
Többé nem volt egy nyugodt jó órája.

A bosszú mindent elperzselt körülte,
A rágalom, a félelem, a kétség
Gyöngé szép testét lassan összetörték,
Hánykódó lelkét lassan összetépték.

„Most már enyém!” remélkedék a férfi
Követelő kezét nyújtá utánna.
Hiába - a lány erősebb volt mégis:
Elmenekült előle a halálba.

Keskeny szűk koporsóban, im előtte
Fekszik a lány. - Hideg, nyugalmas arcza
Kihívja *őt* a hatalmast, az *élőt*,
Egy kétségbeesett utolsó harczra:

„Lásd, el nem érsz! - pedig itt van előtted
Kiért e hosszú utat tenned kellett.”
„„Győztél!”” zokog a férfi összetörve -
S imádkozik a halott lába mellett.

(Dolha.)

II.

A gyerek.

Vagy két esztendeig
Mint galamb úgy éltek,
Más emberfiával
Alig hogy beszéltek.

Kis gyerek született -
Az asszony meg - halva. -
A férj most úgy érzi:
Nagyon meg van csalva.

Rá néz e szép halott
Fehér homlokára:
Nem mosolyog többé,
Nem szól hozzá szája.

„Itt hagytál, itt hagytál!”
Lázongó szívébe
Betér a gyűlölség
Nagy keserősége.

„Hogy szerettem, mégis
Elment, hűtlenné lett!
Eltűnt a boldogság
Romba dőlt az élet.”

Hozzák a gyermeket -
„Vigyétek, vigyétek!”
Hisz ez rabolta el,
E nyomorúlt féreg.”

Azt *hiszi* utálat
Neki az a gyerek,
Pedig - szegény ember
Magát gyűlölte meg.

(Dolha)

III.

A nővérek.

Gyermekkoruktól együtt éltek
Szerető, igaz jó testvérek.

Ugy éltek mint a madarak
Világos szép napfény alatt.

Ha *egyiket* búbanat érte,
A *másik* könnyezett meg érte.

Ha *egyik* szívbe öröm szálla,
A *másiknak* nőtt boldogsága.

De egyszer - vagy egy hétre tán -
Szerelmes lőn az egyik lány.

Örömet erőltet a másik:
De szeme folyton könnyben ázik.

Gondolja: „oh maradj velem!
Mi neked ez az *idegen*?

Tán nyújt egy évi boldogságot,
De hát a hosszú élet-átok?

Úgy nem szerethet, meg nem érthet,
Mint a hogy én szeretlek téged.”

Egy nap, nővére mellett áll,
Fehér, sápadt mint a halál:

„Hát férjhez mész? Hogy lesz veled?”
Nevet a lány: „Dehogyan megyek!”

Mintha a kis fehér szobába
Egy szebb, erősebb napfény szállna.

Majd a dolog el lőn feledve
És visszatért a lányok kedve.

De az egyik szép fej felett
Ott maradt az emlékezet:

„Most nem, de hátha mégis - hátha?
Szent Isten! Inkább a halálba!”

Egy hideg karácsony napon
Beszállt a nyitott ablakon
A kis, fehér, lányos szobába
Egy sűrű árny: a halál árnya.

Elhervad tőle egyik rózsza,
A másikat az Isten óvja!

Felsívítva kap most fejéhez:
„Úgy-e nem hagysz el? nem mégis férjhez?
Mégis elhagysz? Maradj velem,
Édes testvérem, mindenem!”

Rá néz, már kezd nyugodtabb lenni:
„El nem rabolhat tőlem senki!
Most közbe még egy rövid álom, -
Meglellek majd a más világon!”

(Dolha.)

IV.

A tréfa-rontó.

Csinos jó fiú volt,
Még is megvetették,
Érzékeny és gyönges
Azért csak nevették.

Nem volt az élethez
Többé bátorsága,
Menedéket talált
A védő halálba.

Szürke koporsóját
Sorban körül állják,
Itélnék felette
Birálják, sajnálják.

Mintha mind szemére
Akarná most vetni:
Elrontád a tréfát,
Kin fogunk nevetni?

Követ zúditana
Mindegyik fejére,
De már nincsen élő
A ki őt elérje.

(Anarcs).

ŐRÜLET.

Már hetek óta kísérget egy álom:
Hogy nincsen semmi, semmi e világon,
Hogy *nem* létezünk, s a föld minden lénye
Csak távol tárgyak vissza - tükrözése.

Megmozdúl a „tárgy” *ottan* messze, távol,
S eltűnik *itt* a tükrözés magától,
Az Isten tudja, mely új égi testre
Lesz már ezentúl kósza fénye vetve?
Biztos a lények halhatatlansága,
De hol-léttüket keresnünk hiába.

És még tovább szövődik a talány:
Azon tárgyak sem léteznek talán
Melynek a föld minden lakója, lénye
Csak visszavetett tükröződő fénye?
Tán ez is csak viszfénye azon fénynek
Melyet „Istennek” neveznek a népek?

(Anarcs).

A RÉGI HÁZ.

Roskad a nagy tető
A régi ház felett,
Elették a zsindelyt
Sok hulló levelek.

Melyek őszi-őszre
Lassan estek rája,
Eső-vert a fala,
Rongy a gerendája.

A gyerek-szobában
Nincs már a sok gyermek,
Ki meghalt, ki elment
Régen „nagy embernek”.

Nem teritenek már
Húsz harmincz vendégre
A nagy ebédlőben,
Ennek már mind vége.

Eltűnt a cselédség
A hangos konyhából
Hirmondó se maradt
Szakácsból kuktából.

Eltűnt a perelő
Víg szolgálok hadja,
Csendesen főznek ott
Csak úgy, napról napra.

Víg parípa, kutya
Erre már nem vágat,
Eltűnt a sok kedves
Fényes-szőrű állat.

Egy árva gólya áll
Az udvar közepén,
Fázik - kis békákat
Tücsköket fog szegény.

A nagy régi kertben,
Elsárguló galyak
Az utak mentében
Sűrűbben hajlanak.

Vadabb növése van
Kissé a virágnak,
Szabadabban nőnek
A bokrok, az ágak.

De azért szép a kert,
Kedves a ház tája
Falát sűrűn fedi
A jázmin virága.

Kedvesen süt a nap
A korhadt fedélre,
Lágyan hull a harmat
A hulló levélre.

Ha nincs víg hangja a
Lecsendesült háznak,
De nyoma sincs benne
Fájó életláznak.

Az Isten őrizze! -
Nyugalmas környéke,
Azt hiszem hogy ilyen
A boldogság képe.

(Anarcs).

ISTEN FELÉ.

Te szóltál hozzám, harmatos hajnalba,
Ki uralkodsz a mindenség felett
A külvilágon át szóltál szívemhez,
Légyen imádva, áldva szent neved!

A földi élet sötétlő határán
Túl, egy örök fényű csillag ragyog:
Elképzelem a halhatatlanságot -
Hozzád illő, hallhatatlan vagyok.

Félve előtted nem borúlok porba,
Hozzád emel a leghőbb szeretet
Egyenlők vagyunk: engem te *teremtél*,
Én *gondolok*, s így megteremtelek.

(Nagy-Eőr).

A MEGVÁLTÓ.

(Ma).

Ha köztünk járnál jóságos sziveddel,
Te megtestesült égi szeretet,
Csak úgy mint régen - ma sem lenne helyed,
Be nem fogadnának az emberek.

Mert örök szemrehányás nekik, hogy te
Földi alakban tiszta tudtál lenni,
Dicsőségednek kérik osztályrészét
De életedben nem követne senki.

Szeretik ők, ki hozzájuk hasonló,
Ha túl nem kap, de hitvány, gyöngé, gyáva,
Megdicsőíti őket ön: szemükben
A mások vétke, a mások hiánya.

Ma is, csak úgy mint hajdan szólna népünk:
Feszítsd meg őt, de Barabást add nekünk!

(Anarcs).

ŐSZI ÁLDÁS.

Kis falu van a csendes Nyírségben,
Szép nagy kert, a falu közepében
Légyen áldott minden egyes fája
Minden egyes, hajlongó fűszála!

Ez tanított minden szépre, jóra,
Legyen áldott minden itt élt óra!
Boldogságot, békét csak itt leltem,
Fa-gyökér-ként hozzá nőtt a lelkem.

Sűrűdnek az őszi, esti árnyak,
Hozzám kedves, ösmert hangok szállnak:
A mezőn még dalolnak a lányok,
A majorban lenn, egy liba gágog.

Mellettem most egy madár felrebben -
A faluban ugat nagy ijedten
Öt hat kutya. - Ott kurjant egy gyerek
Kiséri a tengeris-szekeret.

Ősz van - hordják be a föld termékét -
Adjon Isten nyugodalmat, békét!
A természet áldott szent nyugalma
Ember által ne legyen zavarva!

(Anarcs).

ÉNEKEK

a „lélekvándorlásból”

I.

Isten szava

a fagy csillogásában.

Földetek elfordult a naptól,
Életgerjesztő sugaraktól,

Egy új időszak jött reátok
Az éjt már „új évnek” mondjátok.

Halandó lény sohsem feledjed:
Földi idő múlik feletted.

Mit el nem érsz idő határán,
Meváltod az öröklét árán.

Czélod bár fedje sűrű fátyol,
Vonz a magasság, vonz a távol.

Kerülő utakon ne tévedj,
Fejlődnöd *kell*, csak ez az élet!

(Anarcs.)

II.

Isten szava.

(Fellángol a gyertyafényben egy haldokló mellett.)

Perczről-perczre, napról-napra,

Minden egyes pillanatba’

Jó az élet, száll az élet:

Árnya-lángja egy nagy fénynek.

„Nagy” s „kicsinynek” mondogatják
Jelenségek folyamatját.
Nincs „nagy,” mely „kicsiny” ne lenne,
S kicsinyben a nagyság benne.

De mindig érthetlen marad
Előttetek minden alak,
Mely hozzátok nem hasonló,
Légyen undok, légyen vonzó.

Hogy lenézed az „állatot”,
Az „angyalt” meg eltagadod,
Nem látod csak saját képed,
Az összhangot meg nem érted.

Büszke ember nézz e földre
A te élted festi zöldre.
Gyáva ember nézz a napba,
Életed e sugarakba’.
Rokon a test, egy a lélek.
Egy összhang az összes élet.”
(Nagy-Eőr.)

III.

Isten szava.

(Mint egy nagy csend magasztos harmoniája nem „hallhatóan”
csak érezhetően, tölti be a lét végtelenségét).

Kezdet nincs, vég nincs, térnek nincs határa,
„Életnek” nem lehet „halál” az ára
Mert a halált fölváltja majd az élet,
Földé csak az marad, mi a földé lett.

Látjátok távol csillagok, hogy égnek,
Tovább! tovább! határa nincs az égnek,
Határa nincs a teljes boldogságnak,
Ha győzött a fény, elégnek az árnyak.

Teremtett lény, - halandó - tiszta lélek
Mind bennem él, mert Én vagyok az *élet*,
Mert Én vagyok a *következetesség*
A változatlan, teljes örök egység!

(Anarcs).

IV.

Isten szava.

(A szűz alakjában sugárzik).

Bennem sugárzik tisztaság fénye,
Földnek virága, angyalok erénye,
Méhembe szállott az égnek egy napja,
Földi életét szűz testemből kapja.

Csak kinek lelkén, se salak, se vétek,
Méltó követje malasztteljes égnek,
Csak a ki tiszta, választatik jóra:
Lenni szenvedők vigasztalója.
Ki elvesztette erénye fényét,
Kell, hogy keresse letűnt reményét,
Csak a ki tiszta, hozhat kegyelmet:
Vigasztalhat bűnös, szomorú lelket.
(Nagy-Eőr).

V.

Isten szava.

(mint álom vonúl át a szobán).

„Fátyol! csillagsugárból, ködből szöve
Borúlj boldogra, borúlj szenvedőre.

Álom! benned *ma s tegnap* egybe olvad
Megérett folytatásod csak a *holnap*.

Csak *erősebben* hullámszik sugára
Lét - öntudatnak a jelenre, mára.

Hunyd le szemed, s a pillanatba téved
Multaknak és jövőnek mondott élet.

Fáradt utas, ha pihenésre szálla,
Nyugalma boldog, édes, szép az álma.

Fáradt utas, mért borzasz még is vissza,
Mélyebb álom ha éltedet felissza.

Az élet nem *kezdődik*, nincsen *vége*
Egy hullámszó fény csak a mindenségbe.

(Nagy-Eőr).

VI.

Hecatombák.

Sötétség lelke! Örök hála néked!
Légy áldva, te szegény, elkínzott vétek,
Ki áldozatként jöttél e világra,
Nem életre teremtvé, csak halálra.
Előtted zárva, rejtve élet kincse,
Tiéd az örök szenvedés bilincse,
A felbonthatlan, kérlelhetlen átok -

Meghatva nézem magas hivatásod.

Sötétség lett, hogy a fény jobban égjen,
Éj lett, hogy csillag látszodjék az égen.

Te alacsony, szegény bünterhelt lélek!
Eszmény erősödik ha küzdhet véled.

Undok rútságok világunk bevették,
Hogy - az *örök szép* győzedelmeskedjék.
Csillogva nő az erény fehér szárnya
Ha a bűn szörnyű torzalakját látja.
Sáros, vétektől-szennyes föld terméke:
Az örök eszmény, szent nyugalmas béke.

Halálra szánt, föld-áldozatja: *vétek*
Eszmények termelője, hála néked!

(Anarcs.)

VII.

Virágok hymnusa.

De boldog, boldog vagy szép földi élet!
Forró álmunkba a holdsugár téved,
Éltünk: a csalogány dalára várni,
Lelkünk lehével az égbe szállni.

Az égbe szállunk illatunk szárnyán,
Szinünk özönje: egy fényes szivárvány,
Öszhang: alakunk minden aránya,
Létünk: a boldogság tündöklő álma.

Jó anyaföldünk, légy áldott, légy áldott!
Hálásan csókol hulló virágod.
Légy áldott forró nap ragyogó fénye!
Éltünk adója, boldog reménye.
Légy áldott szép ég, ki mindent adsz nekünk,
Hiszen mind, mindig az égben élünk.
Szeretet, boldogság felettünk itten,
Csend, béke, szeretet, te vagy nagy Isten.

(Anarcs.)

VIII.

Isten szava

(a kórház körül szállongó betegségekben.)

Fellázadt hangotok
Száll fel az éghez,
Csak egy a felelet:
„Ember ne vétkezz!”

Kérelem, lázadás,
Minden hiába,
Betegség és nyomor
A vétek ára.

Szegény rossz szenvedő
Miért feledted:
Csak saját életed
Itél feletted.

Szegény jó szenvedő
Ki mások vétkét
Hordod - eléred majd
A teljes békét.

Csendes-türelmesen!
Hisz' mind elérték
Oda, hol nincs nyomor,
Betegség, vétek.

Kerülő utakon,
Tévelygő lépttel:
Ki minden égi jót
A porban képzel.

Rövid, könnyebb uton:
Ki forrón vágyva
Várt az égi örök
Nagy fénysugárra.

(Nagy-Eőr.)

IX.

A vihar zúgása.

Szegény vándor! remény kell néked,
Hogy a homályos cél elérjed?
Reménység, félelem hiába,
Előre hát! Mért néznél hátra?

- Akarjad bár, vagy nem - a végzet
Minduntalan előre késztet.
Mit sem tudunk, csak *sejtjük* itten,
Hogy jó az élet, jó az Isten.

S ha bizton tudnánk, hogy halál van,
Mi nyugalom lesz a halálban!
Ki nézne múltra vagy jövőre?
Van egy cél, de mi? - csak előre!

(Anarcs)